

AUTOETTEVÖTETE LIIDU ETTEPANEKUD ÜHISTRANSPORDI ARENDUSTEKS KOHALIKE OMAVALITSUSTE VOLIKOGUDE VALIMISPROGRAMMIDE KOOSTAMISEL

Eesti on seadnud eesmärgiks suurendada inimeste liikumist ühistranspordiga, vähendada autostumist ning edendada säästvaid liikumisviise, et tagada puhtam elukeskkond ja kuluefektiivsem liikuvus. Vaatamata ühistranspordi reisijate arvu kasvule suureneb ka isiklike sõiduautode kasutamine, mis näitab vajadust muuta ühistransport konkurentsivõimelisemaks.

Hiljutised uuringud¹ näitavad, et 42% Eesti elanikest elab piirkondades, kus ühistranspordi kättesaadavus on puudulik ja kuni 55 000 Eesti leibkonda võib kannatada transpordivaesuse all. Inimeste liikumisvõimalusi piiravad teenuste vähene sagedus ja piiratud kättesaadavus, kõrged transpordikulud, ajaline ebaefektiivsus ja pikk sõiduaeg ning ebamugavad transporditingimused.

Kohalikel omavalitsustel on keskne roll ühistranspordi arendamisel, koostöös riigiga tuleb seda muuta aidata kaasa kiiremaks, mugavamaks ja kvaliteetsemaks. Selleks on vaja süsteemseid lahendusi, mis muudavad ühistranspordi atraktiivseks ja eelistatud valikuks.

Autoettevõtete Liit kutsub kohalikke omavalitsusi üles panustama ühistranspordi kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamisse. Ühtne ja integreeritud transpordivõrk, tõhus korraldus, kiiremad ühendused ning teadlikud tellijad loovad eeldused ühistranspordi eelistamiseks isikliku sõiduki asemel. Autoettevõtete Liidu ettepanekud aitavad kujundada kaasaegset, mugavat ja jätkusuutlikku transpordisüsteemi, millest võidavad nii elanikud kui ka keskkond.

Ettepanekud ühistranspordi arendamiseks

Ühistranspordi terviklik süsteem ja kasutusmugavus

Erinevate transpordiliikide parem integreerimine parandab ühistranspordi kasutusmugavust ja tõstab selle konkurentsivõimet. Liikuvuskeskused loovad paremad ümberistumisvõimalused, aitavad vähendada sõiduautode kasutamist ja muuta ühistransporti sujuvamaks.

Ettepanekud

- **Kehtestada avaliku bussitranspordi kättesaadavuse ja kvaliteedi miinimumnõuded, mis annavad elanike kindluse teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi kohta ning piiritlevad rahastusvajaduse konkreetsel kvaliteeditasemel ühistranspordi tagamiseks**
- **Rajada piirkondlikke liikuvuskeskuseid, kus koonduvad erinevad transpordiliigid ja mikromobiilsuse võimalused**
- **Sidustada senisest paremini, süsteemsemalt ja stabiilsemalt maakondade bussiliinide, linnadevaheliste kommertsliinide ja rongiliinide väljumiste aegu.**
- **Võtta kasutusele ühtne piletisüsteemi kõikidele ühistranspordiliikidele.**

Ühistranspordi korralduse tõhustamine

Ühistranspordikeskuste ja korraldajate killustatus tekitab ebaefektiivsust ja ebajärjepidevust teenuste arendamisel ja korraldamisel. Terviklikum ühistranspordi planeerimine ja kuluefektiivsemad lahendused võimaldavad parandada teenuse kvaliteeti ja kättesaadavust.

1

https://centar.ee/pdf/ee/2024_SKF_sihtgrupp_ja_meetmed_loppraport.pdf?fbclid=IwY2xjawJluxRleHRuA2FlbQIxMAABHVVi-w-ddBeX2ICZUrOiGZUmyR8G1dkOfHuXW7ahIqcy5jIAenaPoZZzw_aem_AAKfWu3aGAXmhEwA6MbITw

Ettepanekud

- Tugevdada regionaalselt ühtset tellimus- ja pädevusvõimet, et suurendada ühistranspordi korraldamise kompetentsi, ühtlustada nõuded teenuse kvaliteedile ja ootuseid teenuse osutajatele ning hoida kokku administreerimise kuludelt. Seejuures tagada kohalike olude teadmine ja vajalik sisend kohalike (maakondlike) liiniplaneerijate abil. Tagada maakondade (kohalike omavalitsuste) esindajate osalus maakondliku ühistranspordi ja arendamises ja korraldamises.
- Kujundada ühtne ühistranspordi liinivõrk Harjumaal ning luua selle haldamiseks ühtne tellimus- ja pädevuskeskus seniste Harjumaa (k.a. Tallinn) ühistranspordi korraldajate baasil ühendamiseks kõik ühistranspordiliigid (sh raudteeliiklus ja bussid).

Ühistranspordi kiiruse tõstmine

Kiire ja mugav ühistransport on konkurentsivõimeline alternatiiv autole, kuid praegu kannatab teenus madala keskmise kiiruse tõttu. Lühem sõiduaeg tõstab ühistranspordi atraktiivsust ning aitab vähendada liikluskoormust linnades.

Ettepanekud

- Rajada uusi ja arendada olemasolevaid ühissõidukiradasid suuremates linnades.
- Anda bussidele linnaliikluses prioriteet.
- Luua maakondlikel bussiliinidel taktipõhiseid kiirliine, mis ühendavad tihedalt ja kiiresti suuremaid kohalikke keskuseid.
- Edendada ühiskaardi kasutamist ja arendada seda edasi. Minimeerida sularahas arveldamist ja kanda sõidusoodustusõigused ühiskaardile, millega kulutame vähem bussijuhi aega ja saame kiiremini liikuma.

Omavalitsuste teadlikkuse suurendamine tellijana

Transpordiameti ja politsei järelevalve kohaselt² on kohalike omavalitsuste korraldavatel õpilasliinidel ja -tellimusvedudel (nt ekskursioonid) palju probleeme sõitjateveos ettenähtud reeglitest kinnipidamisel ja busside tehnilise seisukorraga. Kohalikud omavalitsused ei ole hangete läbiviimisel tihti kursis standardsete busside nõuetega ja sektorile kohalduvate kokkulepetega (nt bussijuhtide töötasu alammäär). Paljud omavalitsused ei ole läbi mõelnud ühistranspordi teenuste tellimise ja korraldamise kvaliteedinõudeid. Teadlikum tellija aitab kaasa elanike vajadustele vastava kvaliteetse ja ohutu ühistranspordi tagamisele.

Ettepanekud

- Bussitranspordi tellimisel ei tehta kompromisse ohutuse arvelt. Odavam hind ei kompenseeri ohutuse riskide suurenemist.
- Parandatakse kohalike omavalitsuste tellija teadlikkust avaliku liiniveo teenuse hankimisel, mis aitab kaasa teenuse kuluefektiivsusele (standardsete busside nõuded, kulude indekseerimine, lepingu perioodi pikkus jt), ohutusele (busside tehniline seisund, töö- ja puhkeaja nõuetest kinni pidamine jt), kvaliteedile ning konkurentsile sektoris (aus maksude tasumine, sektoriülestest lepetest kinnipidamine).
- Tark tellija tagab ka süsteemse järelevalve teenuse osutamise üle. Kui nõuded rikutakse, siis peab järelevalve sellele ka reageerima.

² <https://transpordiamet.ee/uudised/transpordiameti-ja-politsei-koolibusside-kontroll-22st-igapaevaselt-opilasi-vedavast>